

(Atkelta iš 2-ro psl.)

triais prieskoniais — tai degina liežuvį, tai gerklę. Pavalgusios, o geriau pasakius nepavalgusios, nuėjome ieškoti pirkti mundštuko ir taip pat užėiti į kokią nors geresnę tipišką Costa Rica išdirbinių krautuvę, kad susipažintum su šio krašto liaudies menu.

Oras staiga atšalo ir pradėjo lyti. Šiuo metu Costa Rica kaip tik yra lietaus periodas. Slėpdamosios nuo lietaus, einame iš krautuvės į krautuvę. Yra daug skoningų krautuvių, gražių išdirbinių, bet gražesni daiktai ne vietiniai ir brangūs. Žmonės malonūs ir labai mandagūs.

Užiname į keletą "folklor" krautuvių. Man, asmeniškai, niekas nepatinka. Draugės širdis neišlaiko — nusiperka tipišką Costa Rica dviejų ratų "carreta" — vežimą, padarytą iš medžio. Visose krautuvėse pilna panašių vežimų. Daugumas jų yra išdažyti ryškiais spalvomis tipiškais Costa Rica motyvais, bet darbas nėra švarus. Aš irgi "neišlaikiau charakterio" ir nusiperkau raudoną išdažytą vežimą ir dar porą jaučių — žodžiu, visą jungą. Prie vežimo dar prisidėjo nudažytas gražių ragštų vežimo ratas ir visokie kitokie menkniekiai.

Dar ir dabar šiame krašte ūkininkai vartoja tuos vežimus, margais raštais ir ryškiais spalvomis išdažytus, savo ūkio darbams. Pačiame mieste galima matyti panašius vežimus ir į juos įkinkytus porą jaučių, lėtai žingsniuojant šalia modernišku automobiliu. Tie margi raštai matyti taip yra prigiję, kad net daugumas sunkvežimių yra išdažyti ryškiais įvairiomis spalvomis.

Sušalusios ir pavargusios, nešinos "pirkiniais" ir besijuokdamos iš mūsų tvirto nusistatymo "nieko nepirkti", sugrįžome po gerų 3 valandų atgal į viešbutį.

Guliu lovoje ir galvoju apie kiekvieno krašto ypatybes. Rodos, tik pusantro valandos lėktuvu skiria Panamą ir Costa Rica, ir koks didelis skirtumas! Panamoje daugumas gyventojų negrai. Pamatę šviesiaplaukį žmogų prakalba į tave angliškai. Klasių skirtumas labai didelis — biednuomenė gyvena nešvariai ir yra apsilėidusi. Turtingesnieji susipieję gražesniuose kvartaluose labai skiriasi nuo tamsiaspalvės masės. Costa Rica — "balta". Nesimato klasių skirtumo, visi švariai apsilėidę, kalba tik ispaniškai ir tik retas kuris mano mėgina užkalbinti angliškai, nežiūrint, kad visur matosi daug amerikony turistų. Vietoje "blokai" ar "cuadra" — vartoja "varas". Paklausus adreso, atsako: "varas" į šiaurę. Galų gale išsiaiškinome, kad 100 "varas" yra lygu vienai "cuadra".

Kavinėse ir užkandinėse, ypač pietų laiku, pilna žmonių. Visi geria alų, kuris čia yra neblogas ir labai pigus. Mums ypač krito į akis mokyklinio amžiaus mergaičių uniforma, kurios man priminė mano laikų gimnazijos uniformą. Vienos dėvi tamsiai mėlynomis suknelėmis, kitos — pilkomis, juodais pusbačiais ir juodomis bovernėmis ilgomis kojineėmis. Jokios mokinės nematėme padažytomis lūpomis.

Keliamasi Costa Rica 5 val. ryto. 6 val. jau kažkuriose mokyklose prasideda pamokos, o 7 val. — darbas įstaigose. Viešbutyje sužinojome, kad pusryčių valandos yra nuo 6 val. ryto iki 8 val., o mes svajojome miegoti mažiausiai iki 10-tos! Nusprendėme pusryčių nevalgyti.

Dėja, kitą dieną pabudome lygiai 6 val. ryto nuo bažnyčių varpų gaudimo. Vis tik papusryčiausios išvažiavome automobiliu prie Irazų ugniakalnio, kuris yra 36 kilometrai nuo San Jose. Važiavome visą laiką į kalną. Pakeliui pravažiavome daug nedidelių miestelių. Malonu buvo žiūrėti į gerai išdirbtus laukus. Auginama daug bulvių, kukurūzų ir net avižių. Laukai aptverti, namai nudažyti švelniomis spalvomis, laukuose ganosi daug karvių ir arklių.

Soferis mums paaiškino, kad žmonės stoties medinuis namus ne dėl to, kad jie pigesni, bet kad geriau atlaiko gan dažnus žemės drebėjimus.

Besikeliant vis aukščiau, augmenija keitėsi. Žolė tikra lietuviška! Pievose pilna pieinių, baltų ir raudonų dobiliukų, kelio pakraščiai baltuoja nuo saulėčių.

Artėjant prie kraterio, oras visai atšalo, debesys "raitėsi žeme". Tai važiujame pro birštą rūką, tai staiga pro skaisčiai apšviestą žaliuojančią mišką.

Pačioje viršūnėje Irazu ugniakalnio lyja šaltas ir smulkus lietus. Užsimaunu ant galvos storą megstinį. Draugė dreba nuo šalčio. Prie pat ugniakalnio kraterio stovi keletas automobilių. Vieni išlipę dreba kaip ir mes, kiti sėdi užsidarę automobiliuose. Visi laukiame kol praeis debesis, pragiedrės ir galėsime pamatyti kraterio gilį ir didumą. Šiek tiek prasiblaivo. Visi bėgame ant pakraščio ir žiūrime į kraterio dugną. Pats krateris yra 2 kilometrų diametro ir maždaug 150 metrų gilio. Dugne plūduriuoja vanduo. Šalia mūsų stovi du vokiečiai. Išsikalbame su jais vokiškai ir ispaniškai. Pasirodo "tautiečiai" — abu iš Caracas! Vėl užėina debesys ir pradeda lyti gan smarkus lietus. Nusprendžiame, kad laukti ilgiau neapsimoka ir važiujame atgal į sostinę.

Išsikalbame su soferiu, kuris mums pataria aplankyti nors trumpam, antrą savo di-

dumų Costa Rica miestą, Cartago.

Costa Rica turi pusantro milijono gyventojų. Sostinė — San Jose de Costa Rica — apie 140 tūkstančių, o Cartago — apie 35 tūkstančius.

Atvažiuojame į Cartago miestą ir išlipame prie bazilikos, kuri yra pastatyta Costa Rica globėjos "Maria de Los Angeles" garbei. Užiname apžiūrėti bažnyčios, kurios vidus yra iš medžio. Altoriai, sakyklos ir šventųjų statulos yra taip pat išdrožinėto ir nulakuoto medžio. Bažnyčios kolonos ir sienos yra nutapytos tautiniais Costa Rica motyvais. Nepaprastai gražūs vitražai.

Prie manęs prieina kokių 9 metų berniukas ir mandagiai pasisūlo papasakoti legendą apie stebuklingąją "Maria de Los Angeles", kurios garbei yra pastatyta toji bazilika.

1635 metais, toje vietoje kur dabar stovi bažnyčia, prie vienos uolos mulatėi Maria Pareira pasirodė Maria de Los Angeles ir iš tos uolos ištryško šaltinis, kurio vanduo turįs ypatingos stebuklingos galios. Toji uola yra po bažnyčia ir šaltinis išvestas iš po bažnyčios, trykšta tritrimis srovėmis šalia bažnyčios pastatytame nedideliame baseine. Prie baseino susispietę žmonės geria stebuklingąjį vandenį, šventai tikėdami išgyti nuo kankinančių juos ligų, mirko, tam tikslui skirtose vietoje, kojas ir rankas, ir nešasi stebuklingąjį vandenį į namus.

Didelėse vitrinose, jau pačioje bažnyčioje, prikabinėta begalės "votų" — aukso ir sidabro kojų, rankų, širdžių ir kitų išdirbinių — tai vis padėkos ženklai pagijusiųjų. Atsigėrusios ir mes stebuklingojo vandens, padėkojusios ir nusifotografavusios su mūsų mažuoju vadovu prie bazilikos, įlipome į automobilių testų mūsų kelionės.

Mūsų soferis, atsisėdęs automobilyje, labai atidžiai klausėsi per radiją transliuojamas futbolo rungtynes. Pasirodo, San Jose stadione, Costa Rica futbolo komanda žaidė su rinktine Sovietų komanda, kuri važiavo į Chile į pasaulines futbolo pirmenybes. Buvo transliuojamas jau antras puslaikis. Pirmasis pasibaigė 1—0 Costa Rica naudai. Susidomėjome ir mes, linkėdamos iš visos širdies laimėti. Viešbutio valgomajame jau tamsu. Miestas ramus ir tuščias. Žmonės kalbasi tyliai, radijas griežia vos girdimai, televizijos, kad netrukdytų ramybės, viešbutyje nėra.

Po vakarieniės nuėjome į kiną. Grįžome iš kino 9 val. vakaro. Viešbutio valgomajame jau tamsu. Miestas ramus ir tuščias. Žmonės kalbasi tyliai, radijas griežia vos girdimai, televizijos, kad netrukdytų ramybės, viešbutyje nėra.

Nusprendusios, kad tame tyliame krašte daug per daug 4 dienų, pasikėlimė į savo kambarį susidėti daiktų ir sekančią dieną tęsti mūsų kelionę — skristi į Nicaragua.

Iš "Atgarsiai"

KARIŲ SIELOS

Brentwoode (Anglija) pulkininkas Gilbert Crabb buvo priverstas iškelti bylą keturiems kareiviams, suimtiems bevaigiant automobilį. Pulkininkas pats gynė teisme nusi-kaltėlius:

— Jie, tiesa, nedrausmingi, peštukai, tinginiai, bet jie turi tikras karių sielas.

Costa Rica yra demokratinis kraštas. Ten laisvai veikianti komunistų partija, bet narių joje yra nedaug. Jokių politinių kivirčių šioje valstybėje nėra. Po pietų, kuriuos valgėme viešbutyje, nors jie ir buvo gan brangūs, bet padorūs — nepikantiški, nuėjome į archeologinį, istorinį ir geografinį nacionalinį muzėjų. Muzėjus yra senoje, dar kolonialiniais laikais statytoje ir vėliau atnaujintoje pilyje. Toji pilis kadaise vadinosi "Bella Vista". Muzėjuje pamatėme daug iškasenų, kurios siekia keletą šimtų metų amžiaus, daug įdomių akmens, molio, aukso, bronzos ir net gintaro išdirbinių.

Po poros valandų grįžome į viešbutį sušlapusios ir sušalusios nuo lietaus, kuris, kaip taisyklė, pila kasdien nuo pirmos valandos po pietų.

Kitą dieną, jau papratusios prie čionykštės tvarkos, pabudome 6 val. ryto, nes ir miegoti buvome priverstos eiti anksti. Čia 9 val. vakaro miestas kaip išmiręs — visi gulą anksti ir keliasi dar ankščiau.

Bevaikščiodamos po miestą ir vėl pradėjome stovinėti prie krautuvių langų ir užėdinėti į jas. Visi gražesni daiktai pagaminti arba Vokietijoje, arba Austrijoje. Draugės charakteris ir vėl "sušlubavo" — nusipirko "akmenį", kuriuo senovės indėnai maldavo grūdus. Tas "irankis" tikriausiai buvo pagamintas iš suakmenėjusios lavos, nes nebuvo labai sunkus. Jei ir toliau ji rinks savo kolekcijai tipiškus visų kraštų akmeninius išdirbinius, nežinau kuo pasibaigs mūsų kelionė!

Ir vėl lietus pila. Visi vaikšto su lietsargiais, lietpalčiais ir visiškai nekreipia dėmesio į lietu. Čia tikriausiai negalima pasiteisinti, kaip kad Veneculoje, kad pasivėlinau į darbą, nes lijo...

Po vakarieniės nuėjome į kiną. Grįžome iš kino 9 val. vakaro. Viešbutio valgomajame jau tamsu. Miestas ramus ir tuščias. Žmonės kalbasi tyliai, radijas griežia vos girdimai, televizijos, kad netrukdytų ramybės, viešbutyje nėra.

Nusprendusios, kad tame tyliame krašte daug per daug 4 dienų, pasikėlimė į savo kambarį susidėti daiktų ir sekančią dieną tęsti mūsų kelionę — skristi į Nicaragua.

Iš "Atgarsiai"

Naujienų Antroji Dalis

NR. 628

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XVIII METAI

Mokyt. J. Kreivėnas

ELEMENTORINĖ IŠDAIGA

I Štai posmelis pagal kadaise Lietuvos laikrašty matytą tekstą — visi žodžiai prasideda raide "p":

PRASIDĖJO PAVASARIS. Patogu pasivaikščioti pašešūpių pakrantėmis. Pono Petkaus prisiegai Petronėlei pašešūpiai pabodo. Ponia Petronėlė panor pavasarotį Palangoje. Pagaliau po pusėtinų pastangų Petronėlė Palangą pasiekė. Praslinkus pusmečiui, Palangon pavaziavo pats ponas Petkus. Pasiutusiai pasiilgęs.

— Po paibelų! — pasakė ponas Petkus Palangoje, pamatęs Petronėlę pono Povilo prieglobstyje. —

Toks pasakojimas reikalauja ypatingo žodžių parinkimo. Žodžius renkant, čia daroma nuolaidių ir žodyno, ir stiliaus, ir net sintaksės srityse. Kai kuriuos ypač reikalingus žodžius reikia keisti ne visomis spalvomis atitinkančiais sinonimais dėl to, kad tinkamieji žodžiai neatitinka kalbinės išdaigos sąlygų, šiuo atveju — prasideda neraide "p".

Ignas Malėnas parašė elementorių "E". Kaip ir kiekvienas elementorius, taip ir šis yra vadovas išmokti skaityti. Svarbu, kad vadovas vestų pačiu trumpiausiu ir lengviausiu keliu. Elementoriaus kūrėjas ir yra trumpiausio ir lengviausio kelio išklotojas. Ignas Malėnas nustatė, kad geriausia būtų pradėti nuo raidės "e". Toliau, prieš "e" duodant priebalsius, sudaromi dviraiddžiai skiemens, o iš skiemenių — žodžiai. Tiesdamas trumpiausią kelią, I. Malėnas tuojuo veržiasi ne tik prie žodžių, bet ir prie sakinių darymo. Visa tai labai gražu ir savaime suprantama. Bet nusistatytos sąlygos pradėti nuo dviraiddžių skiemenių su "e" ir toliau laikytis tam tikro nuoseklumo I. Malėną verčia daryti nuolaidių žodyno, stiliaus ir sintaksės srityse. Tai ir I. Malėnas, kaip anas išdaigininkas su "p", turi ieškoti žodžių, reikalingus žodžius keisti ne visomis spalvomis atitinkančiais sinonimais ir t. t.

Ir kol I. Malėnas tenkinosi vienas su kitu ryšio neturinčiais žodžiais, buvo visa tvarkoj: prieš "e" dėjo "i", "d", "l", ir gavo skiemenis "ie", "de", "le". Tuos skiemenis jungė po du ir gavo "tete", "dede", "lele" ir t. t. Paprastai elementoriuje ir mokytojai ir vaikams, o taip pat ir elementoriaus autoriui sunkiausiai pasiduoda elemento-

riaus pradžia. Ignui Malėnui išėjo kitaip: jis pateko į sunkumus vėliau, ne pradžioje. Štai jo išdaigų pavyzdys:

PAVASARĖJO. LAPUTĖ PASOKO + BEGA TAKU ĖDALO. BEGA + MATO: JUDA ZOLĖ, SAKA, KITA. LAPUTĖ NUBEGO PO MEDŽIU, GULĖ + GULI. GULĖDAMA MATO: KISASI RUDA NUGARA, KISASI RUDA KOJA, LIPA ROPOJA RUDA LOKĖ. LAPUTĖ PAMATĖ, PABALO + NUMIRE. O LOKĖ PAKILO + TAPU, TAPU, NŪEJO. LAPUTĖ PAKILO + BEGA TAKU. BEGO, BEGO + SUTIKO ĖŽI.

— KO TU DUMI? KO TU SUMURUSI? — SAKO ĖZYS. — LOKĖ PABUDO + KĖLESI. O LIGOTA. BĖGU PADĖTI. — SAKO LAPE. LAPUTĖ PASAKĖ + NULAPATOJO. O ĖZYS PASILIKO + MANO: — LIGOTA + LAPUTĖ.

Kryžiuokas, kuris paprastai vartojamas kaip sudėties ženklas, čia reiškia žodelį "ir", nes vaikai dar neišmokę skiemenių su priebalsiu, einančiu po balsės. Žodžiai "medžiu" ir "ėžys" elementoriuje išreikšti piešiniiais, nes tuodžių raidinė sudėtis vaikų dar nesimokoma. Vaikai lengvai pavertė kryžiuoką į "ir" ir supranta piešinius. Tačiau šiam tekste metodas "e" pareikalavo tokių aukų, kurių mokyklos pradinuose skyriuose negalima leisti. Čia kėlėsi "lokė", o ne "lokys", nes pastarasis turi vaikams dar per sunkų triaidį skiemeni. Metodo aukos yra ežio klausimai: "Ko tu dum? Ko tu sumurus?" Žodis "dumia" turi dvi prasmes: dumia — greitai bėga, ir dumia — į dumplės pučia orą. Nuo greito bėgimo kartais ir krūtinė lyg dumplėmis pavirsta. Norint "dumia" panaudoti "bėga" prasme, reikia klausti ne "ko tu dum?", bet — "kur tu dum?". O tasai "kur" jau netinka dviraiddžių skiemenių išdaigai. Vietoje "sako ėžys", geriau tiktų "klausia ėžys", bet vis toji dviraiddė išdaiga!

Keistas, nors ir įmanomas sakiny "Laputė nubėgo po medžiu, gulė ir guli". — Žodis "guli" yra toks daugiasprasmis, kad iš baimės numirusiai laputei reikėjo ko nors tikslesnio. Sako "laputė bėga taku ėdalo". Iš tiesų laputė ėdala ėda tik iš didelės bėdos, šiaip ji dairosi paukštienos ar zuikienos. "Ėdala" — kiaušinių maistas, jovalas (Dabart. lietuvių kalbos žo-

Gražus prieauglis...

Dienu Skeveldros

I "Literatūros ir Meno" Nr. 28 K. Inčūra, be kita ko, yra "Dr. J. Lankutis aptaria pirmąją (okupuotoj Lietuvoj) pasirodžiusią K. Inčūros knygą "Prie Kauno marių". Jis rašo:

"Skaitytojui, iki šiol pažinėjusiam tik ikitarybinę K. Inčūros kūrybą, tokios knygos pasirodymas gali atrodyti kiek nelaukas ar bent netikėtas. Anais laikais K. Inčūra priklausė vadinamajai "neoromantikų" grupei, arti mai susijusiai su buržuazine ideologija, katolicizmo idealais ir dekadentine estetika. Kai kurie šios krypties, literatai, žlungant buržuaziniam režimui, paliko tėvų žemę ir tapo aršiais Tarybų Lietuvos priešais. K. Inčūra nenuėjo su jais. Jis daug pergyveno, daug pergalvojo, darė nemažą klaidų."

Tremties lietuvis atsimeina, tur būt, vieną (Nikitos) "Tėvyne Balsa". Ten tai K. Inčūra aprašė, kaip širdis plaka traukiniui artėjant į gimtąjį kraštą. Jis grįžo iš... Sibiro.

Kodėl liko, o nepasitraukė į Vakarus? Palikime šią temą vėlesniems metams. Grįškimę į eilėraščių knygą. Recenzentas J. Lankutis yra sužavėtas štai šiuo eilėraščiu, būtent — "Juodaodė mergaitė nešasi saulę". Ir cituoja:

— GANA! Te neišdrįsta Daugiau mus skriausti despotai — suko: — dievai.

Iš Afrikos išiekit, kolonialistai! Čia mūsų piramidės ir laivai, Magnolijos, datuliu palmės, Kalnai, ir girios, ir savanos, Ir Kongas, ir Sacharos gelmės, Ir tūkstantmetis mūsų menas. Gana! Gana! Gana! Suklutas mūsų mus prie žemės plojo. Jūs grįžkit pragaro tvarkyti savo namuose.

O dangų rasim patys širdimi drąsia — Mes patys kursim nuostabių rytojų. Štai — saulė. Jau diena!

— Sveika būk, Afrika laisvoji!

J. Lankutis šis eilėraščių išraiškas. Manding, autoriaus... tragizmo (kančios, skausmo, pro-

testo ir kovos) šauksmas. Juk V. Kudirkos autorius. Komunistų ir nacių cenzūra sutartinai ("krauju sucumentuota bičiulystė") išbraukė dr. V. Kudirkos nuomonę apie... Afriką. O dr. V. Kudirka "Varpo" Nr. 2, 1894 m., rašė (žr. "Atminčiai Kražių kankintinių keletas... ašarų")

"Dvigalvis šatrių erelis, pripratęs maitintis gyva mėsa savo priklausančiųjų ir gavinčių troškimą nekaltųjų krauju, tur būt, buvo labai išalkęs ir išlūkęs, nes, nesigėdydamas ne civilizacijos Europos, ne iš arti žiūrėnio XX amžiaus, suruošė sau lapkričio mėnesyje sukakusių metų kruviną pokylį Kražiuose. Panorėjo paragauti ir gausum krauju, kuriuo negalėjo atsigerli kryžiuokai ir neįstengė viso išsunkti — patys gavo galg, o viso neišgėrė."

"Maskolių valdžia, pasiremdama savo dogma odin car, odin Bog (vienas caras, vienas Dievas) — stengiasi ir visi tai matome — padaryti iš Lietuvos su katalikyste Maskolijų su pravoslavija: smaugia Lietuvos, idant jie pasitrauktų į duotą vietą Maskolijų kolonistams; naikina katalikų bažnyčias, idant galėtų įsiveržti pravoslavija."

Pabaigoj dr. V. Kudirka suko:

"...tokis atsitikimas (Kražiai! J. C.) dedasi gadinėse humanitarizmo, visokių tolerancijų, gadinėse, kada steigiamos draugystės saugoti medžius nuo laužymo, apginti žemesnius Europos gyvulius nuo kankinimo, išnaikinti prekystę vergais laukinėse šalyse!

Geradėjai! Nesiskubinkite taip su priegloba medžiams ir mažiesiems Europos gyvuliams, nes toje pat Europoje da

DIENU SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

ne visi žmonės apginti nuo kan- kinimo! Nekreipkite akių ant Afrikos, lyg tikėdami, kad jau Europoje vergų nėra! Než- mirškite, kad yra Europoje M-a-s-k-o-l-i-j-a, dirstelėkite į tą šalį, vadinamą Lietuva, vargs- tančia po Maskoliumi, o atrasi- te čia vergų, šaukiančių gailės- niu balsu pagelbos, ne kaip tarp laukinių žmonių, ir tikrai jūsų gerus norus pasistengsite pri- taikyti pirmiau prie Europos, palikdami Afriką ant tolesnio laiko, kaip piktą mažesni".

"Literatūros ir Meno" Nr. 29 skaitau A. Jonyno ir J. Požeros "Upėje sutemus". Juoba, plau- kiamą mano tiek kartų nuplau- kiotąja Žeimena. Abudu auto- riai — partiečiai. Bet ir juose kartais atsiskaukia "sūpūtu- sių(?) Vakarų" aistros. Išsiskai- tykime:

"O, tiesą sakant, kartais labai norėtusi ištripti gamtos grožyje, visiškai išsilydyti jo sukeliamame jausme, tapti natūraliausia, organiausia gamtos dalimi, nesikankinan- čia dėl klausimo: kodėl gy- veni, kam gyveni, o tik gy- venti, gyventi natūraliai, o džiaugsmingai, kaip viskas gamtoje gyvena. Gal tai yra klaida, ezezija, nesąmonė, bet kartais norisi būti skaidriu, gaiviančiu saltiniu, iš kurio kiekvienas geria nesiklaus- damas, arba obelimi, kuri džiaugsmingai tiesia savo sul- tingą obuolį, arba puikiu, kraują kaitiniančiu ir dvasią keliančiu vynu. Būti tik tuo, kuo tu esi gamtos sutvertas ir kuo privalai būti, nes kai tik tu panūsti tapti kažkuo, kuo tu nesi, tavęs jau nebėra. Užakęs šaltinis tampa dvo- kiančia pelke, supuvęs obuo- lys metamas žemėn, o prarū- gęs vynes išvirsta nuodingu actu".

Keletas humoro anapus gele- žinės uždangos pavyzdžių:

1. Pasakėlė: Sovietiši Sąjunga yra turtingiausias pasaulyje kraštas, nes tebuvo vieni vienas Biednyj (Demian), ko sal- džiausis šalis — nesgi tebuvo vienas toks Gorkij, ir vistų pro- ftingoji šalis — kadangi teatsi- rias gal vieni vienas kvailys, kuris tuo patikės...

2. Maskvos kalėjimuos disku- sijos apie sovietinio mokslo pa- siekimus, pvz. apie gyvenimo praliginimą. Ir sako vienas ka- linyas:

"Na, bet dabar ir teismo sprendimai bus ilgi, ha-ha!"

3. Budapešte "Aidos" premje- ra. Dainuojama arija: "Rada- me, kur esi?", ir balsas iš bal- kono:

"... vakarinuose marksizmo — leninizmo kursuose!"

J. Cicienas

BIZNIERIAL KURIF GARSINASI: "NAUJIENOS" — TURI GERIAUSIA PASISEKIMA BIZNYJE GARSINKI... TU"

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, AUGUST 11, 1962

PANAMA IR COSTA RICA

(Kelionės įspūdžiai)

Išskridome iš Venezuelos, Maiquetia aerodromo, Pan American lėktuvu. Skrendame į Panamą.

Tik atsisėdus į lėktuvą, pada- vė pietus: porą gabaliukų šal- tos mėsos, gabaliuką vištienos (be jos neapsieina joks valgis), porą lapelių salotų, susmukusį pyragaitį, truputį kompoto iš lechosos ir puoduką, taip vadi- namos, kavos. Viskas be jokio skonio — trūksta prieskonių, trūksta druskos, trūksta cuk- raus...

Skrendame virš debesų. De- besys atrodo lyg gražūs pū- kuofai kalnai. Oras giedras ir saulė šviečia skaidriai, apšvie- dama debesis.

Artinamės prie Maracaibo. Lėktuvas nusileidžia Maracaibo — Grano de Oro — aerodrome, kur stovės 20 minučių. Išei- namė pasižvalgyti po modernią aerodromo pastatą. Pirmiau- sia krenta į akis vitrinos, pri- krautos įvairių aukso išdirbi- nių. Turtinga mūsų Vene- zuela!

Nei man, nei draugei nepada- rė jokio įspūdžio, taip išgar- sintas, Maracaibo karštis. Gal tikėjomės kažko ypatingo, o džiaugsmingai, kaip viskas gamtoje gyvena. Gal tai yra klaida, ezezija, nesąmonė, bet kartais norisi būti skaidriu, gaiviančiu saltiniu, iš kurio kiekvienas geria nesiklaus- damas, arba obelimi, kuri džiaugsmingai tiesia savo sul- tingą obuolį, arba puikiu, kraują kaitiniančiu ir dvasią keliančiu vynu. Būti tik tuo, kuo tu esi gamtos sutvertas ir kuo privalai būti, nes kai tik tu panūsti tapti kažkuo, kuo tu nesi, tavęs jau nebėra. Užakęs šaltinis tampa dvo- kiančia pelke, supuvęs obuo- lys metamas žemėn, o prarū- gęs vynes išvirsta nuodingu actu".

Zmonės jau renka atgal į lėktuvą ir po 5 minučių skrisi- me į Baranquilla — Colombia. Po 35 minučių leidžiamės Baranquilla aerodrome. Čia lėktu- vas stovės pusę valandos. Ae- rodromo pastatas senas ir ne- švarus. Aukso išdirbinių nei kvapo. Matosi sidabrinų men- kniekių ir medžio statulėlių. Oras daug tvankesnis negu Maracaibo.

Lėktuve trūksta oro, nes žmonių prisirinko pilnas lėktu- vas. Skrendame paskendę ci- garečių dūmuose. Man graū- žia akis ir nekantraudama lau- kiu, kad prabėgtų kuo greičiau- siai pusantros valandos — skri- dimo laikas iki Panama. Galų gale nusileidžiame Točumen aerodrome, kaip tyčia, dar pa- vėlavę gerą pusę valandos. Kol sulaukiame savo bagažo ir re- zervuojame sekančią dieną lėktuvą į Costa Rica, praėina dar apie valanda laiko.

Prieš porą metų mes jau bu- vome Panama valstybėje ir ta- da jau apžiūrėjome miestą, apylinkes ir kanalą. Šį kartą norėjome nuvažiuoti tik į lais- vąjį Colón miestą. Tarnautojai, kurie išduoda bagažą, neparė mums važiuoti į Colón. Ten, anot jų, mes nieko ypatingo ne- pamatysime, o ir nusipirkti nieko jau negalėsime, nes krauti- vos uždarnos 6 val. vakaro, o jau buvo po 5-kių.

Draugė, tiek svajojusi apie kinietiškus medžio ir dramblio kaulo išdirbinius, truputį nusi- minė.

Palikusios bagažą saugoti aerodrome, pasiėmusios po ma-

žą čemodanėlių, nuvažiuo- me į neseniai pastatytą modernią "Lux" viešbutį, kurį mums dar Caracas rekomandavo Nicara- gua konsulo žmona. Nusiprau- susios ir persivilkusios, skubiai išėjome į miesto centrą, vis neprarasdamos vilties, kad dar rasime porą krautuvų atida- rytų.

Miesto centro vaizdas nekoks — nešvarus, daug negrų ir var- gingai apsvilkusių žmonių. Visi mums pataria saugoti rankiniū- kus, dabotis vagių, užpuoli- mo... Nors ir "ramino" mus, kad policija vagį pagavusi "in- fliagranti" sušaudo vietoje, tas mane nelabai nuramino... Ka- dangi nesu iš "draščių", ne- šiau rankinuką išsikabinusi į ji- abiem rankom.

Draugė patenkinta — kaiku- rios krautuvės dar buvo atida- rytos. Vienoje, po geros valan- dos rinkimo ir derėjimosi, nusi- pirkto labai gražių inkrustuotą perlamtru ir smulkiai išdroži- nėtą medinę dėžutę, iš dramb- lio kaulo padarytą kinietišką žvejį ir porą medinių žuvelių. Aš pasitenkinau indų išdirbimo pelenine ir "imbrikeliu", ir taip pat iš dramblio kaulo išdroži- nėtomis 3 beždžioniukėmis. Spausdamos prie savęs ranki- nukus ir laviruodamos tarp juodos ir nelabai blaivios mi- nios, patenkintos savo pirkni- niais, grįžome laimingai į savo viešbutį.

Kitą dieną 7 val. ryto jau va- žiuoju atgal į aerodromą skristi į Costa Rica.

Sėdint jau lėktuve, pilotas pranešė, kad skrisime iki Costa Rica 1 val. ir 40 minučių.

Skrendame virš Panama ka- nalo. Vaizdas nepaprastai gra- žus. Aiškiai matosi kaip kana- las keliasi į viršų į kalnus. Ne- toli kanalo trikampiu išmėtytos 3 mažos salelės, sujungtos siau- riaujančiomis prisiperki tiek daug įvairių ir niekam nereikalin- gų daiktų, kad vėliau nors verk... Mieste užėjome į kavinę iš- gerti kavos ir pavalgyti. Su maistu tikra bėda — visas maistas pagamintas su aš-

Lėktuve davė "būk tai" pus-

ryčius — stiklainė "coca- cola", mažiukę buterbrodėlių ir mažą bulkutę. Mano buterbro- dėlių suvalgė draugė, nes su svies- tu, o aš sviesto nevalgau — tu- riu alergiją. Bulkutė taip pat kimska kažkokia pikantiška ma- se — tą irgi galėjau suval- giusi, nes mane taip pat beria ir nuo "pikantiškumų". Zo- džiu, kategoriškai lėktuvo mais- tas man nepatinka.

Skrendame virš Costa Rica valstybės. Visas kraštas žalias ir kalnuotas. Kalnai apaugę miškais, lankai tvarkingai iš- dirbti. Nusileidžiame El Coco aerodrome. Svaru, tvarkingai ir nesimato visiškai tamsiaodžių žmonių. Iš aerodromo važiuo- jame į San José, Costa Rica valstybės sostinę, kuri yra apie 20 kilometrų atstumu nuo ae- rodromo. Oras vėsus, gamta gra- ži, visur žalia. Kraštas gan tan- klai apgyvendintas. Visas ke- lias, nuo aerodromo iki pat sos- tinės, apstatyti namais. Kren- ta į akis daug medinių namų. Namai švarūs, nudažyti. Dau- gelio namų durys ir net veran- dų baldai margai išdažyti Cos- ta Rica tautiniais motyvais. Aplink namus daržellai, gėly- nai. Ir namų statyba, ir sūtvār- kymas laukų, o taip pat vėsus ir malonus oras, primena Eu- ropą.

Apsistojame Gran Hotel de Costa Rica, kuris yra pačiame miesto centre. Kadangi galvojame čia išbūti kelias dienas, išsipakavome daiktus, kurių, tiesą pasakius, labai nedaug, nes vežamės be- veik tuščius čemodanus, ir išei- name į miestą pasižvalgyti. Draugė dejuoja nuo pat ae- rodromo, kad paskutinėje su- kundėje užmiršo lėktuve savo sidabrinį mundštuką, o be jo ji "nemoka" rūkyti. Nusprė- dume, pirmoje eilėje, eiti ieš- koti pirkti mundštuko ir tvir- tai pasiryžtame nieko dau- giau nepirkti, nes jau "iš- praktikos žinome, kad ke- liaujančiomis prisiperki tiek daug įvairių ir niekam nereikalin- gų daiktų, kad vėliau nors verk... Mieste užėjome į kavinę iš- gerti kavos ir pavalgyti. Su maistu tikra bėda — visas maistas pagamintas su aš-

(Tęsinys 8-ame pusl.)

KAS KALTAS

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

nes Matulionį spaudoje gy- rė, scepoje bučiavo ir pinigais apdovanojo." Bet ne už tai "kad jis peikė recenzuojamą knygą" kaip teigia J. V.

M. M. ištaisai knygos ir ne- peikė. Jisai sako, "aš sutinku, kad toji knyga yra vertinga", tik padarė keletą pastabų. At- rodo, lyg J. V. nebūtų pri- dėtinesnei minčiai aiškiau, tiksliau išreikšti atsiradę, be- ištiesinių, sudėtiniai sakiniai. Be kitų tai rodo ir J. V. recen- zija, kurioje yra sakinių (dau- gokai) 6-7-ųjų smulkaus šrifto eilučių. Ką labai išaiškinti, pa- sakys trumpais, todėl šokinė- janciais sakiniais! Jie kaip tik daro kalbą sunkiau skaitomą, neįsklandžią, stabdančią minties eigą ir balso melodiją — savo tankiais sustojimais, patylėji- mais (pauzomis). Ją, bent iki šiolie, stiliaus mokslas vertin- davo kaip tinka. Ją vartoja kalbų pradžiamoksliai ir pra- dedantieji mokytiis svetimas kalbas. ("Tėvynės pašvaistės" kalba irgi svyruoja tarp trumpasakės ir mišriosios). Trum- pasakė kalba tinka grožinei prozai, poezijai, bet irgi ne iš- tisai. Mat, šiais raštais siekia- ma sukurti tik meniskąją tik- rove vaizdinėmis priemonėmis, vaizdų kontrastais — priešin- gumu, — ypač dabar, kai pra- dedama daugiau nusilenkti (po- ezijos kūryboje) ne sintaksi- niam sakiniui, bet atskiram, lyg paveikslui, vaizdą iškelian- čiam žodžiui.

Mūsų I. Seimius, be kitų, irgi vartojo trumpasakę kalbą, lyg kokius teptuko bruožus, gam- tos vaizdams ir įspūdžiams kur- ti (tarp žolių).

Ilgasakė kalba arba periodi- nė, laikoma melodingiausia, prozos reikalams irgi ne labai tinka, o tinka mišrioji. Ja daugiausia ir rašomi prozos.

Iš kitos pusės niekas nepa- kėlė kardo ir prieš tuos, ku- rie rašinius nusistatė vertinti svarbiausia iš turinio. Saky- sim prie L.L. paskelbto kon- kurso 1962 m. Nr. 10 yra toks paaiškinimas. "Dažnai mūsų jaunimą atbaido nepakanka- mas lietuvių kalbos mokėjimas. Bet ši kliūtis tegul ne- vieno negąsdina. Šiame kon- kurse pirmoje vietoje bus kreipiamas dėmesys į turinį... Savaimė suprantama, kad čia mokslus ejes jausi- mas negali tobulai mokėti lie- tuvių kalbos... Mūsų rašyba yra labai sunki ir dar nenu- sistojusi..."

Kam toks paaiškinimas pa- tiko, kas pakrapštes galvą pa- nagsė... Gali būti ir toks su- pratimas... Niekas nėra kolės balso dėl to paaiškinimo turi- nio teisingumo.

Pagaliau. Jeigu besiryžtan- tieji sudrausli (labai gerai) neteisingu vertinimu, žinių, net šmeižtų skleidėjus, pir- miausia geriau pasidairius po mūsų kai kuriuos atsimini- mus ir suaugėlių užpildytus spaudos lapus. Tada ir jau- nimas turėtų akivaizdžiai iš- ko pasimokyti.

Vyresnieji jaunimui turi skiepyti teisingumą. Tačiau aš M. M. recenzijoje mirštamo teisingumui nusikaltimo, ku- ris būtų vertas tokio vyres-

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, AUGUST 11, 1962

niuų reagavimio, nerādu.

III Del M. M. atskirų priekaištų padarytų knygai. Apie juos šnekų apskritai, nerisidama su kalbama knyga, kur nereikia knygoje esamo pavyzdžio.

Trumpasakė kalba. Apie ją JV sako, kad tokia kalba suda- ro "aiškų lengvą ir grakštų sti- lių". Aš esu M. M. pusėje. Su- dėtinesnei minčiai aiškiau, tiksliau išreikšti atsiradę, be- ištiesinių, sudėtiniai sakiniai. Be kitų tai rodo ir J. V. recen- zija, kurioje yra sakinių (dau- gokai) 6-7-ųjų smulkaus šrifto eilučių. Ką labai išaiškinti, pa- sakys trumpais, todėl šokinė- janciais sakiniais! Jie kaip tik daro kalbą sunkiau skaitomą, neįsklandžią, stabdančią minties eigą ir balso melodiją — savo tankiais sustojimais, patylėji- mais (pauzomis). Ją, bent iki šiolie, stiliaus mokslas vertin- davo kaip tinka. Ją vartoja kalbų pradžiamoksliai ir pra- dedantieji mokytiis svetimas kalbas. ("Tėvynės pašvaistės" kalba irgi svyruoja tarp trumpasakės ir mišriosios). Trum- pasakė kalba tinka grožinei prozai, poezijai, bet irgi ne iš- tisai. Mat, šiais raštais siekia- ma sukurti tik meniskąją tik- rove vaizdinėmis priemonėmis, vaizdų kontrastais — priešin- gumu, — ypač dabar, kai pra- dedama daugiau nusilenkti (po- ezijos kūryboje) ne sintaksi- niam sakiniui, bet atskiram, lyg paveikslui, vaizdą iškelian- čiam žodžiui.

Jeigu taip nebūtų buvę — šio krašto visuomenė apie bolševiz-

mokslo veikalai.

O recenzentui valia pasakyti savo nuomonę. M. Matulionis nuomone turi, ir reikia pripa- zinti, ne taip jau klaidinga, kaip J. V. sako.

M. M. baramas ir už tai, kad jis pasamprotavo, jog ši knyga būtų buvusi vertingesnė, jeigu joje būtų buvę atvaizduota Lie- tuvos kančios, o ne vieno as- mens.

Is esmės taip. Mat, jeigu atsi- kiras asmuo kentėjo ar kenčia, tai daugelio amerikiečių, ypač eilinių supratimu, nepažįstan- čių režimo, jis tas asmuo, nu- sikaltęs režimui. O nusikaltėli- baudžia visų valstybių valdžios. Ypač kad "propagandierų" pri- linde visur, neišskiriant nei uni- versitetų, nei studentų, nei pro- fesorių, nei, sakyčiau, konfesi- nių organizacijų. Argi J. V. ne- pasitaikė išgirsti mūsų adresu: "girdi, ko čia atsibastėte! Klau- sykite valdžios, tai nereikės bėgti svetur. Jeigu ši valdžia negera — išsirmkite kita".

(Bus daugiau)

WHY PAY MORE? Keep your coal bin filled. Special low rates Franklin County Stoker \$13.00 Franklin County Chestnut \$15.00 Pocahontas Mine Run \$17.25 Pocahontas Range \$19.00 In 5 ton lots or more. Retail coal yards. Wholesale Coal Distributors Corp. 4845 S. Whipple — LA 3-8821

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

HOSPITAL EARN 8% INTEREST FIRST MORTGAGE BONDS PAYABLE SEMI-ANNUALLY \$100 — \$500 — \$1,000 — \$5,000 DENOMINATIONS 5 Year to 20 Year Maturities JAMES E. DONNELLY FOUNDATION, TRUSTEE A Colorado Non-Profit Corporation — Dept. A SUITE 518, 1575 SHERMAN ST., DENVER 3, COLO. Please send me complete information without obligation Name Address City State

PACKAGE EXPRESS and Travel Agency, Inc. (Licensed by USSR) Brooklyn, N. Y. 1530 Bedford Avenue, Tel.: IN 7-5522 Vyriausia Įstaiga Brooklyn, N. Y. 1530 Bedford Avenue. Tel. IN 7-6465 — Skyrius Newark, N. J. — 312 Market-Street. Tel. MI 2-2452 * Per mūsų firmą siunčiami siuntiniai paskyrimo vieta pasiekia trumpiausiu laiku. * Visi muitai apmokami vietoje, mūsų įstaigoje. * Prie firmos įstaigu yra krautuvės, kuriose galite gauti įvairiausių prekių. * Siun- tinių pristatymas garantuojamas 100%. Įstaigos ir skyriai atidaryti kasdien nuo 9 ryto iki 6 val. vak., šeštad. ir sekm. nuo 9 val ryto iki 4 val. vakaro MČSŲ SKYRIAI 78 Second Avenue, NEW YORK 3, N. Y. ORegon 4-1540 631 West Girard Ave., PHILADELPHIA, PA. PO 9-4507 1409 W. Genesee St., SYRACUSE, N. Y. Harrison 2-5386 107 So. Vermont Ave., LOS ANGELES 4, CALIF. DUnkirk 5-6550 126 Tilghman Street ALLENTOWN, PENNA. HE 5-1654 783 Bleecker Street UTICA, N. Y. 1241 N. Ashland Avenue CHICAGO 22, ILL. HUmboldt 6-2818 1028 Kenilworth Ave., CLEVELAND 13, OHIO. Tel. PProspect 1-0696 11601 Jos. Campau Ave., DETROIT 12, MICH. TOWnsend 8-0298 642-47 Albany Avenue HARTFORD 6, CONN. CHapel 7-5164 303 Grove Street JERSEY CITY, N. J. (Arti Hudson Tube) HE 5-6368 46 Whitehead Avenue SOUTH RIVER, N. J. Tel. CLifford 7-4320 69 Sterling Street SPRINGFIELD, MASS. Tel.: RE 4-4442 558 Hudson Avenue, ROCHESTER 5, N. Y. Tel. BAker 5-4210 1900 Fleet St. BALTIMORE 31, MD. DICKens 2-4240 13 Sergeant Street COHUES, N. Y. FE 7-2727 Freewood Acres FARMINGDALE, N. J. * Per mūsų firmą siunčiami siuntiniai paskyrimo vieta pasiekia trumpiausiu laiku. * Visi muitai apmokami vietoje, mūsų įstaigoje; gavėjas nieko nemoka. * Prie firmos įstaigu yra krautuvės, kuriose galite gauti įvairiausių prekių. * Siuntinių pristatymas garantuojamas 100%. * Įstaigos ir skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. vakaro. NORĖDAMI DAUGIAU INFORMACIJŲ REIKALAUKITE MŪSŲ FIRMOS KATALOŲ

DONALD PETKUS ANTHONY PETKUS A. PETKUS & SŪNUS NAUJA KOPLYČIA MARQUETTE FUNERAL HOME 2533 West 71st Street (Maplewood gatvės kampas) GRovehill 6-2345 TOWnhall 3-2103 Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karštą ir pasinaudojimą mūsų gražiom kopyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir dau- giau. Karštą galima pasirinkti kopyčioje. GRAZIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS MASINOMS PASTATYTI AIKSTĖ Lietuviams teikiama šios rūšies pafarnavimus 30 metų.

L. Vaičiūnienė

Kas kaltas

I

"Tėvynės pašvaistė", tai mūsų rinktinio jaunimo, besimokančio Čikagos Aukštesnėje Lituanistikos mokykloje, rašinių rinkinys, pačių mokinių suredaguotas, iliustruotas ir išleistas atskiru leidiniu. Jis visai nusipelnė lietuviškos visuomenės meilės ir recenzentų gražaus įvertinimo. Taip ir buvo.

Aš užkliuvau už paskutiniuosius recenzijos "Laiškuose Lietuviams", parašytos Juozo Vaišnio, S. J.

Recenzentas, pasidavęs po leidinį, taip pat pagiria, be vieno kito mažmožio, leidinio kalbą, turinio įvairumą, patriotiškumą, mokinių ryžtingumą.

Vadinasi, mokykla visa savo sudėtimi atlieka pareigą su kaupu, ir jos darbo vaisiai geri. Manau, kad mums to ir reikia.

Iki šiolai su J.V. dėstyto mis mintimis sutinku, nors kalbos negerumu užtinku apšiau, negu recenzentas prilašė. Tačiau tie negerumai ir rašinius sulindė ne dėl mokytojų neapdairumo, bet palikti todėl, kad tydomis jie paglostomi, lyg tuo duodant leidimą jiems mūsų kalboje pasilikti, — nors tai yra aiškios svetimybės, o vietoj jų turime savo. Mat, mes daug kur pripratę iš geros lietuviškos širdies užleidinėti vietą svetimiems. Tokios pusiau palaimintos "tulpės" vešliai kerojasi. Kaip tada mokytojai jas iš mokinių rašinių išrėvėti, jeigu jomis ir daug didesnėmis žydi, maža išmintimi, suaugėlių spauda.

"Tėvynės pašvaistės" kalba daug daug švaresnė už daugelio kitų mūsų leidinių. O ji būtų visai grynutėlė, jei nebūtų įsileista nė tu pusiau palaimintųjų. Nors ir dabar tinka, bet tada būtų galima metraštį dėti į jaunesniųjų skaitinių knygynėlius. "Jeigu peršokta per šunį, ar nebūtų buvę įmanoma perskoti ir per uodegą. Žmonių išmintis.

Čia išrašau nors po vieną pavyzdį tokių persoktinių klūvinių.

1. Maironis, kaip tautos atgimimo dainius, savo raštuose remiasi tuo atgimimo tikėjimu.
2. Mama nusiėmė skarą ir padėjo ant stalo pakietuką. (Nusisupo, nusikėstė, nusirėšo... ryselėli).
3. Apklojo stalą ir priėjo prie lango. (užtiesė).
4. Ji turėjo žieminį palatą su atdaru kaklu. (vilkėjo palatą atdara apakakle).
5. Galvojau, kad tik mamytė neatnešė broliuko iš liginės. (neparnešė).
6. Kaip gali upė bėgti iš apačios į viršų. (tekėti).
7. Aš buvau išdidį. (didžiavausi).
8. Išamiat padiskutuoti ji.

(nuodugniai).

9. Sekanti diena buvo sekmdienis. (rytojaus diena).

10. Nereikia sukty galvos apie kokius tai dalykus. (apie kokius ar kažinkokius).

11. Geometrija pas graikus buvo ankštai išvystyta. (Graikijoje, graikuose, plačiai).

12. Ne vietoje bei. Studijavo baltų bei slavų kalbas. (ir).

Sakinių su daugybe ne vietoje bei (yra bei buvo) čia reta: vartojama daugiausia mūsų bendrinėje kalboje sutapiniuose, sudedamojo ir priešpriešinio sujungimo sakiniuose įprasčiau jungtukai ir, ar.

Salia jų yra tos pačios rūšies sakinių, sudarytų mūsų kalbai. Petras šalto ir drąsaus būdo. b. Jis, būdamas geras lietuvis, parodo išlikimybę Lietuvai. c. Rytojaus dieną vėl sėdau į traukinį. d. Atlėkė kažkokios mergos balsas.

Ne visur fiksliai vartojami kai kurie paskiri žodžiai. I namus — namo; užsigavo — įsiseidė; baigė apsiirengti — rengtis; saku pluoštelį — ryselėli; glėbelį; neužilgo — nepoilgo; nusileido — nulipo; apsijuosė prisiujuosė — prisijuosė, prisikišo; stalo padengė — užtiesė, paruosė; ruošti miegoti — gulti; viskas tvarkoje — tvarkingai, kaip reikiant gerai; vis tik — vis dėlto; persekiojimas — sekimas, spaudimas, draudimas; girdisi, matosi — girdėti, matyti; uoliai — stropiai; grubiai — storžieviškai; apnešiotas, apdėvėtas, padėvėtas; antklodė — apklotas...

Na, ir įnagininko linksnis su šiu ir be jo. "Zmonės su silpnais plaučiais". Zmonės lipnų plaučių, geros galvos, kietos širdies, ciklių kojų, stiprių nervų, aukšto ūgio, gerų akių (dūmų nebijančių) ir t. t. Bet, tur būt, ne — su silpnais plaučiais, aukštu ūgiu, cikliomis kojomis... Jis silpnų plaučių, todėl turi bėdos su savo silpnais plaučiais. Brolis važiuo su draugu arkliais (ne su arkliais), o mudvi su seseria — traukiniu. Kuo atvažiuote — rogėmis ar ralais?

Dėka už dėką, sako žmonės. Lyg ir būtų geru už gerą. Dėl jo, per jį nukentėjau. Per mane gavo gerą darbą, o dabar nei dėkui, nei išgraus, vadinasi, nedėkingas. Bet, negirdėti gvoje kalboje "mano dėka, jo dėka tai atsitiko. Per ką, už ką, dėl ko, kodėl tai atsitiko. Per ką, už ką, dėl ko, kodėl Lietuva neteko nepriklausomybės, bet ne "kieno dėka — dėkingumu. Mokyklos direktorius sveikinime irgi sako "ne per ją padarysite šiame krašte karjerą."

Is 67-ųjų rašinių 34-ri net be šių, laikomų ar nelaikomų klaidomis klaidų.

II

Del pirmosios JV recenzijos

jos dalies, lietusios visą metraštį, jei norime, gali būti viskas. Bet recenzijos autorius sakosi noris "stabelėti ties talentingo autoriaus Margio Matulionio straipsnių "Leave your tears in Moscow", nesiekdamas to straipsnio — recenzijos kritikuoti. Tačiau ne tik stabelia, o ir sustoja, ir kritikuoja — net per tris skiltis. (Bendroji recenzijos dalis — viena skiltis.

Tebūna leista man tarp kritiko ir kritikuojamo atsistoti, geriau tarp juodviejų recenzijų, nors žinau, kad tai daryti būna kartais pavojinga. Turėsiu, svarbiausia, galvoje lituanistikos mokyklos tikslą, mūsų vyriausią reikalą, M. M. recenzijai daromų priekaištų tikslumą.

Lituanistikos mokyklos tikslas — kuo daugiausia, pagal turimas sąlygas, į mokinius sukrauti lietuviško turto, juos surišti su vyresniaja karta, su visų laikų Lietuva, jos kultūra, kad mokiniai subrestų pajėgiančiais išsilaukyti savimi, o kiti užimti pasitraukusių vietą. Už bendrą išsilavinimą lituanistikos mokykla neatsakinga, o šio krašto mokyklos, kurias mokiniai lanko. Todėl ir rašinių turiniai gali būti ir yra įvairaus gilumo ar lėktumo, pareinančio nuo to, kiek jiems ta mokykla ir visos sąlygos duoda.

Neturėtume pamiršti, kuo mokytojas, apskritai, vertindamas mokinių rašinius, remiasi: tema, turinys, kalba, stilius, planas. O visa tai surišta veikalo ideja.

M.M. rašinyje kalbos grynūmu, turtingumu yra vienas iš geriausiųjų. Tai pripažįsta ir J. V., pavadindamas M. M. talentingu. O ir kiti reikalaujama, taikomi mokinio rašiniui, ištesėti. M. M. ir kalbėdamas nestinga žodžio ir tų žodžių gerai taria.

M. M. matyt, gerai mokėdamas ir anglų kalbą, pasirinko šią nelengvą temą ir iš tikrųjų įrodė, kad jis žino, ko recenzuojamame veikale ieškoti. O dabartinės sąlygos svarbu į knygos išleidimą sudėtos ir lėšos. Jo recenzija, būdama kieminio ir lietuviškai išsireikšti jėgų mėginimo pobūdžio, niekam negalėjo pakenkti. Be to, parašyta jaunatvišku užsidegimu, dinamizmu, kurio mes nesmerkiame. Mokytojam visai ne-

būtina recenzuojamą knygą net būti skaičiusiem. Jie recenziją, matyti, ir vertino ne recenzijos mastu, bet rašinio. Recenzuojamai knygai sklęsti, ar reklamuoti yra kiti asmenys ir keliai.

Norėčiau prie progos pasakoti tokį atsitikimą. Pirmaisiais nepriklausomybės metais, kai po nakčiai kur miesto užkampiuose kartais pasirodydavo raudonų vėliavų, jau jau suaugusnis mokyns parašo aiškiai revoliucinio, bolševikinio pobūdžio namų darbą. Būdamas dar nepatyrus mokytoja, tikrai nežinau, kaip vertinti. Parodau gimnazijos direktoriui. Jis perskaitęs savo papratimu pasikasė pilką pakaušį ir pasakė: "Et, vertinsime gimnazijos turimu mastu".

Šiuo atveju recenzentas prisistatė tokiu lietuviu jaunuoliu, kokio mes siekiame: gerai mokas ir vartojas abi kalbas, suprantas apie veikalo stalybę, sklandžiai reiskia reikiama kalba mintis. To ir pakaktų. O dar plus domysis lietuviškos reikalais, gerbiąs savo kilmę, nel vardą ir pavardę ir žadą ateity užimti lietuviškos baruose vietą. Kuriais keliais M. M. ateity pasuks, to niekas negalėtų išpranašauti, kaip ir daugelio iš vyresniųjų visai pasukusių ir besukantių.

Šiais sumetimais jo rašinyje neturėjo būti paliktas, jei taip kas samprotauja, už metraščio viršelį. Už šias jo savybes "senosios kartos žmogus" (Tesinys 7-tam psl.)

(Tesinys 7-tam psl.)

CARDINAL CUSHING ACADEMY
Resident School for Boys
conducted by
The Brothers of Charity
announces
the opening of its
HIGH SCHOOL DIVISION
on September 5, 1962
For further information contact
Director of Admissions
CARDINAL CUSHING ACADEMY
West Newbury, Mass.
Tel. HOmestead 2-4663

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!
Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šlapį ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis peropintų jums polisą per mūsų kompaniją. Netalmet išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.
"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"
O'MALLEY & McKAY, Inc.
222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 4-5206
Generaliniai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

ELEMENTORINĖ...

(Atkelta iš 1-mo spl.)

dynas, 169 psl.).

Čia pacituotas tekstas ir jo trūkumai charakteringi didelėi elementoriaus daliai. Štai dar kelios ištraukos:

ALE + META SOKO, O DĖDE + MAMA REKĖ: TA—TA—TA, TA—TA—TA, SOKA ALĖ + META. Vietoje "mama rekė" čia reiktų "dainavo" ar bent "šaukė".

PAREJO DĖDĖ. PO LOVA PADEJO (kažkoks piešinėlis, turįs reikšti narvelį). PO LOVA PAPEJO... KANARĖLE TUPEJO + PAPEJO... Grūdus KANARĖLE KAPOJO + PAPEJO. Iš kur tas "papejo", ką jis lietuvių kalboje reiskia ir ar pirmojo skyrus mokiniams jo reikia?

KATĖ SUSIGEDUSI TUPEJO + BARAKATINAVO, "Barakatinuoti — kalbėti kolezius lingojuant galva... Čia jūs čia barakatinuojat (snauzdžiat) kaip katės, ar neisit gulit! (J. Balčikonio žodynas, I, 529 psl.). Taigi, kažin ar katė barakatinuoja (snauzdžia), kai ją užpuola priesas? Be to, to žodžio "barahatoj" nerekomenduoja nei "Dabartinės lietuvių raš. kalbos žodynas" nei "Lietuvių kalbos vadovas".

Mūsų sąlygose elementorius reikalingas ne vien skaitymo, bet ir kalbos mokymui. Skaityti, tiesa, nelietuviškai, mūsų vaikai mokomi bendra gyvenamų kraštų tvarka. Lietuviškas mokymas tėra priedas ir papildymas. Į mūsų lietuviškas klases patenka mokiniai, su kuriais ne tik sunkiai, bet ir visai negalima lietuviškai susikalbėti. Ir su tokiais mokiniais klasėje pagal elementorius "E" tenka dešimtimis kartų kartoti ne pačius reikalingiausius žodžius ir ne gvy spalvinga lietuvišką sakinį, bet visokius "papejo" "barakatinavo".

Taigi, elementorius "E" mūsų mokykloje nėra pagėdautina mokymo priemonė. Kalbiniai netaisyklingumai, nevykęs žodžių parinkimas, — visa tai biau rus lietuvių kalbos žargonas, nuo kurio mokytojas reikia saugotis.

Elementoriaus tekstas yra ir pradinė medžiaga pasikalbėjimams. Bet elementoriuje "E" šios medžiagos gan šykštu. O kartais ta medžiaga ir abejotinos vertės. Štai 14 psl.

skaitome: TETĖ VĖTĖ, DĖDĖ METĖ, TĖTĖ VĖTĖ, DĖDĖ RĖMĖ (šuo) EDE, EDE, (kaktė) EDE, EDE... VĖMĖ. Su "vėtė" yra sunku, nes klasėje nėra nei vieno mokinio, kurs būtų matęs, kaip "vėtė". Net ir su "arė" būtų nelengva, nes pvz. iš 16 mokinių tik du buvo matę, kaip "arė", ir tai tik televizijoje. Dar su "edė" būtų galima kalbėtis, bet su "vėmė", kai čia pat puslapy pakartotina telpa "tėtė" ir "dėdė", tai geriau jau pasikalbėjimo neturėti.

Ilustracinė elementoriaus dalis turi teikti paramos ir medžiagos daiktų pažinimui. Čia dailininkui nėra ko spręsti kokių dailės problemų. Čia piešiniai turi būti arba visai realistiški arba fotografijos. Mūsų elementoriuje kalbos apie vaikams mažiau žinomus, bet būtinus daiktus, yra neišvengiamas. Ilustracinė pusė čia turi labai svarbų uždavinį. Bet elementorius "E" ir šioj srityje ėmėsi naujovių. Bet toks ilustravimas vaikams nėra nei aiškus, nei patrauklus. Kažkas nupiešta: katė ar pelė — 59 psl. "Jojo" nupiešta, bet ir neaišku, ant arklio ar ant asilo — 28 psl. Avių nemačiusiems neaišku, kokius padarus senelė (o gal mergaitė?) 6 psl. gano. 29 psl. turėtų nokti obuoliai, bet noksta kažkas panašus į vaisius, lyg į žiedus, 26 psl. turėtų būti "ola", 105 psl. gieda beveik nupėstas gaidys. 77 psl. piešiny "gegutė" trūksta gegutės. Bet 12, 13, 30 psl. ilustracijomis klasėje galima naudotis.

Nauji raidžių junginiai elementoriuje patiekiami prasmės neturintais skėmenimis, o tik paskui jau prasingam tekste. Ir gaunasi: MO LO VO SO (36 psl.), ŽE ŽA ŽO BE BA BO GE GA GO (56 psl.) ir t. t. Tai nėra nauja. Štai M. Mažvydo 1547 metų katekizmo frazė: Pradeslisy suguldymas Šabalsiniu pirm balsiniu. Ba be bi bo bu, Da de di do du... (Mažvydo katekizmo 14 psl.).

Su "E" elementorium jungtina tam tikra istorija. 1957 m. JAV LB išleido "Lituanistikos šeštadienių mokyklų programas", parengtas I. Malėno arba jo pakviestu specialisty (dainų ir taut. šokių daliai). Programos pasižymėjo platumu. Pvz. lietuvių lite-

ratūrai VII skyriuje numatyta 25 pamokos, kurių metu numatoma išėiti 21 autorius, VIII skyriuje — per 26 pamokas 36 autoriai ir t. t. Šitokia programa parodė, kad jos autorius lietuvių literatūrai gal ir žino, bet neturi supratimo apie mūsų lituanistikos mokyklų nei apie tikslus nei apie tik televizijoje. Dar su "edė" būtų galima kalbėtis, bet su "vėmė", kai čia pat puslapy pakartotina telpa "tėtė" ir "dėdė", tai geriau jau pasikalbėjimo neturėti.

1957 metų leidiny randame išdėstyta I. Malėno mokymo skaitytį "E" metodą. Tas metodas tik su neesminiais pakeitimais priimtas ir 1960 metų programų leidiny. Mat, mokinių skaitymo pradžioje svarbu lietuvišką skaitymą pristatyti skirtingu nuo angliško. Taigi, buvo rasta, kad pasiūlymas pradėti su tokia raide, kurios anglių kalboje tojų suvažiavime Čikagoje ki-

lo ginčų. Kaip taisyklė: lietuviškose klasėse dirbą mokytojai programą neigė, o su mokykla nutraukė ryšius programą gyvė. Vis tiek Čikagoje buvo sudaryta mokytojų komisija programoms peržiūrėti. Komisija sudarė projektą, multiplikavo, siuntinėjo mokykloms, rinko pastabas ir t. t. Iš to viso 1960 m. JAV LB švietimo taryba paskelbė "JAV lituanistikos šeštadienių mokyklų programą". Mūsų pedagoginės spaudos skurdumas ir čia pasireiškė tuo, kad niekas niekur apie šias programas nei mū nei bė nei išsižijojo, Gaila.

1957 metų leidiny randame išdėstyta I. Malėno mokymo skaitytį "E" metodą. Tas metodas tik su neesminiais pakeitimais priimtas ir 1960 metų programų leidiny. Mat, mokinių skaitymo pradžioje svarbu lietuvišką skaitymą pristatyti skirtingu nuo angliško. Taigi, buvo rasta, kad pasiūlymas pradėti su tokia raide, kurios anglių kalboje tojų suvažiavime Čikagoje ki-

RED PAGODA
South Shore's Finest Chop Suey To Take Home
Open 7 Days
11 a. m. to 10 p. m.
Party orders filled at once
1918 E. 71st STREET PHONE: MU 4-3580

DR. CAROLINA M. GENTILE
PHYSICIAN and SURGEON
7426 W. Archer Ave., Summit, Illinois
PRIEMIMO VALANDOS:
Pirmadienis ir Antradienis 3:30 iki 8 val. vak. Trečiadienis 4 iki 6 val. vak. Ketvirtadienis ir penktadienis 1 iki 5 val. vak.
Telef.: GLOBE 8-2770 arba CALumet 5-1184

PRIES SIŪSDAMI DOVANŲ SIUNTINIUS Į SSSR PER KURIĄ NORS FIRMĄ, Pasiklauskite patys savęs APIE SEKANČIUS DALYKUS:

1. Ar firma patikima?
2. Ar ji tai įrodė?
3. Ar ji rūpestingai supakuoja ir išsiunčia siuntinius ir paruošia dokumentus?
4. Ar ji naudoja geriausias dėžes?
5. Ar ji varo biznį ilgiau, kaip 25 metus?
6. Ar ji oficialiai ĮGALIOTA?

Atsakymas į visus šiuos klausimus bus TAIP, jei Jūs siųsite dovanų siuntinius per bet kurį

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
SKYRIU

716 WALNUT ST., PHILADELPHIA 6, PA. PHONE: WALnut 5-3455	48½ EAST 7th STREET NEW YORK 3, N. Y. PHONE: GRamercy 3-1785	263 MARKET STREET NEWARK 2, N. J. PHONE: MARket 3-1968
730 LIBERTY STREET TRENTON, N. J. PHONE: LY 9-9163	4102 ARCHER AVENUE PHONE: Frontier 6-6399 CHICAGO 32, ILLINOIS	3206 EASTERN AVENUE BALTIMORE 24, MD. PHONE: DI 2-2374
390 WEST BROADWAY SO. BOSTON 27, MASS. PHONE: ANDrew 8-8764	346 THIRD AVENUE PITTSBURGH 22, PA. PHONE: GRant 1-3712	6460 MICHIGAN AVENUE DETROIT 10, MICH. PHONE: TAshmo0 5-7560
3216 SUNSET BLVD., LOS ANGELES 26, CALIF., Phone: NO 5-9887	943 ELIZABETH AVE., ELIZABETH, N. J., Phone: EL 4-7608	683 HUDSON AVENUE ROCHESTER 21, N. Y. PHONE: BAKER 5-5923

GREIT ATGABENKITE SAVO SIUNTINIUS PAS MUS, IR MES GREIT IŠSIJUSIME JUOS!

MŪSU ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Šviesa Chicagoje. Redaguoja Rita Kavoliene. Medžiaga siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

5 METAI NR. 16 (168)

VYTAUTAS KAVOLIS

Generacijos identiteto ieškojimas

(Tęsinys)

Trečioji idėjų, kurias esame savo tarpe išgirdę, rūšis yra svarstymai, kurie kilo tiesiog iš žmogaus susidūrimo su savo individualia ir kolektyvine egzistencija; kurie išreiškia jo paties rūpestį ir įtampą. Asmeniškos idėjos, prie kurių, geriausia atvejais, galima prisiglausti, kaip prie šilto žmogaus kūno. Jau minėjau, kad šitokio asmeniškai kūrybinio elemento esama "maištaujančios kartos" sąvokoje (jā skelbusiųjų, mano nuomone, moraliai jau išduotoje) ir liberalų galvojime apie religiją.

Kelį originaliniai požiūriai susiformavo galvojimuose apie pačią lietuvybę, kurios jaunoji karta jau nebegalėjo visiškai taip pergyventi, kaip vyresnioji. Vieno straipsnio žodžiais:

... lietuvybė šiandien mums visiems yra tapusi žmogiškumo ekvivalentas: funkcijas nes išpildome amerikiečių visuomenėje, žmonėmis, visam savo skausme ir ilgesy, tegalime būti lietuviškoje — ir kaip tik dėl to į ją grįžtame, kad pasigendame vietos, kur būti pilnais, nespecializuotais ir neišdalintais žmonėmis... Lietuvybė tampa egzistencija, kurią siekiama padaryti prasminga. Siekiama, nes tokia, kokia ji yra duota (kaip ir visa kita, kas yra duota), — ji nėra prasminga. — Bet nepriimamas neprasmingumas, kaip galutinė teismo ištarmė, nes esama laisvais tokio sprendimo ir nepriimti. Iš čia kyla dramatiškas gyvenimo pajutimas, kaip kovos su nepriimtina, nes egzistenciškai svetima (ir dėl to nuobodžia ir atšiauria) inercija. Lietuvybė pergyvenama, kaip šios kovos — už žmogų savyje ir kituose — laukas". (Mūsų žingsniai, 1961 m. kovo 20 d.).

Mūsų kartos galvojimai apie lietuvybę neprasiskverbė ligi filosofinių gelmių, jie (kaip ir neseniai pasirodžiusi jau įsitvirtinusios kartos filosofo knyga apie tautiškumą) buvo daugiausia praktinės veiklos kelrodžių nustatymas. Vienas iš tokių kelrodžių buvo "racionalios lietuvybės" konceptas. Šiuo konceptu buvo stengiamasi pabrėžti reikalus pasąmonėje esančius lietuviškumo elementus išskirti iš sąmoningos, sąvokomis racionaliai suformuluotinos sistemos lygį, kuri nusakytų specifiskai lietuvišką žmogiškumo formą, lietuviškąjį identitetą.

Praktiskai šios krypties atstovų darbas reikėsi įvairių lietu-

viškumo aspektų studijoms. Paminėtinos Benedikto Mačiūkos, Tomo Remeikio, Donato Šato ir kitų vykdytos sovietinės Lietuvos politinių ir ūkinių politikų studijos; Leono Sabaliūno ir Metmenų žurnalo į Nepriklausomąją Lietuvą žvelgiančios analizės; jaunųjų krikščionių demokratų ir New Yorko šviesiečių santariečių filisterių vestos politinės studijos. Apie pačios "jaunosios kartos" charakterį daugiau ar mažiau empirinių pasisakymų yra išspausdinę Vytautas Vardys, Tomas Remeikis, Vytautas Černius ir Vanda Gegevičiūtė, modernių psichologinių testų šios kartos studijose naudojimo pionierė.

Žvelgiant į gilesnę praeitį, religijos įtaka lietuvių tautinio charakterio formavimesi buvo analizuota 1955 m. Santarvės žurnale; pabrėžta dar pagoniškosios religijos suformuotos tautinio charakterio savybės — konkretumas, išoriškumas, neprobematškumas, bendruomeniškumas ir žmogiškumas; bei "reformacijos praradimo" psichologinės pasėkos:

"Kiekvienas istorinis tarpas tautoje palieka savo nuosėdų klodą. Jis nugula meno paminklais, tradicijomis, tačiau ir kai kuo dar svarbesniu — savo žymėmis žmogiškajam charakteri. Tauta, kuri negiliai pergyvena ją pasiekusios kultūros bangavimus arba praranda jų žmogiškųjų nuosėdų žymę savo charakteri, yra istorijos nusiskriausta, nes ji yra netekusi galimybės pajvairinti ir praturtinti savo žmogiškuosius išteklius... Lietuviai, (giliau) nepaliesti reformacijos, nepajuto ir jos pasėkų. Reformacijos išskeltasis individas, jos išugdytoji laisvės tradicija turėjo būti pavėluotai, tik devynioliktojo amžiaus gale, vėl prisiminta ir priugdyta į jų anksčiau nepažinusių tautos kūną... Reformacija Lietuvoje nepaliko ir to savo pašaukimui įsipareigojusio individo, kuris sukūrė moderniąją Vakarų kultūrą... Lietuvių nepatikimumas, jo charakterio minkštumas, kuris reikalauja jį būti prilaikomu iš šalies, nes jam savos disciplinos nepakanka... gali būti bent iš dalies aiškinami reformacijos šeklos trūkumu lietuvių charakteryje". (Santarvė, 1955 m. Nr. 7—8, psl. 304-5).

Kolektyvistinius lietuvių charakterio pradus ir sentimentų vyravimą prieš racionalumą Vytautas Doniela aiškina religinių ir ekonominių faktorių, veikusių istorijoje, sąveika: "Jau pačioje pradžioje žem-

dirbiškoji kilmė neleido prasi-veržti individualistiškajam pradui, gi vėliau priimtoji krikščionybės versija šį pradą dar labiau aptramdė. Lietuvis liko kolektyvistas ta prasme, kad ne tik nedrįsta pasipriešinti tradicinėms galvojimo formoms, bet net tokius narsuolius laiko aiškiai antisocialiais. Tai, kas psichologiškai įrodo lietuvių kolektyvizmą, liudija lietuvius jausmo žmonėmis, sentimentaliais, romantikais. Nenuostabu todėl, kad per kolektyvistinį mentalitetą lietuviai išliko lyriški, tačiau nerangūs racionalinėje sferoje", o tai Donielos evoliucinėje schemoje reiškia, kad "jausmu ir autoritariniu mentalitetu pagrįsta kultūrinė tradicija anksčiau ar vėliau turės pasiduoti augštesnio laipsnio kultūrai, kurioje vyrauja protinė refleksija ir su ja susietas individualizmas". (Mūsų pastogė, 1962 m. birželio 27 d.).

Kokių istorinių jėgų bebūtų buvęs formuotas lietuvių charakteris, jame buvo išvelgtas būdingas "apsauginio kiautos" psichologinis mechanizmas: "Lietuvio asmenybės struktūroje pastebėti šie metmenys — intensyvus ryšys su motina, emociškai persunkiantis ir jo santykį su visa lietuviška aplinka. Silpnas ir neryškus vidinis kontrolinis aparatas, verčias jį priklausyti nuo bendruomenės paramos. Išorinis apsuginis kevalas, atliekantis asmenybės šarvo funkciją, ir juo svarbesnis, juo silpnesnis yra vidinis kontrolės mechanizmas." (Santarvė, 1954 m., Nr. 9, psl. 323).

Lietuvių tautiniam charakteriui, buvo vėliau rašyta, nesanti būdinga "vidinė — principų, sąžinės, tikėjimo, įsipareigojimų — stiprybė; tvirtiausias jo elementas yra apsauginis kiautas, kuris, kaip ežio spygliai, pakyla kiekvieną kartą, kai kas nors jėga į lietuvių skverbiasi. Jei tauts dalykas eis gražiuoju — greičiausiai, praeis. Nebus kas jam, savitumo vardan, iš vidaus pasipriešintų". (Metmenys, 1960 m. Nr. 2, psl. 139—140).

Šios pastabos apie lietuvių tautinį charakterį jau dabar sudaro naują ir nuoseklų charakterio interpretaciją, pritaikytą tiek istorinei praečiai, tiek dabartiniams stebėjimams. Ji aiškiai skiriasi nuo ankstyvesnių, sentimentams pasiduodančių ir "savęs garbiniman" linkusių lietuvių charakterio interpretacijų. Svarbiausia: joje glūdi tolimesnio darbo galimybė — eilė hipotezių, kurias galima empiriskai, palyginamojoje perspektyvoje, išmėginti.

(Bus daugiau)

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUCO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"
4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, AUGUST 11, 1962

ELEMENTORINĖ... (Atkelta iš 3-čio psl.)

nėra, yra neblogas. Be to, lietuviškas skaitymas dera grįsti kolektyvistais ta prasme, kad ne tik nedrįsta pasipriešinti tradicinėms galvojimo formoms, bet net tokius narsuolius laiko aiškiai antisocialiais. Tai, kas psichologiškai įrodo lietuvių kolektyvizmą, liudija lietuvius jausmo žmonėmis, sentimentaliais, romantikais. Nenuostabu todėl, kad per kolektyvistinį mentalitetą lietuviai išliko lyriški, tačiau nerangūs racionalinėje sferoje", o tai Donielos evoliucinėje schemoje reiškia, kad "jausmu ir autoritariniu mentalitetu pagrįsta kultūrinė tradicija anksčiau ar vėliau turės pasiduoti augštesnio laipsnio kultūrai, kurioje vyrauja protinė refleksija ir su ja susietas individualizmas". (Mūsų pastogė, 1962 m. birželio 27 d.).

Buvo žinoma ir I. Malėno draugų šen ir ten prisimenama, kad metodu "E" I. Malėnas turi parašęs ir elementorių. Bet teko nustepti, kai autorius atsisakė rodyti rankraštį. LB įstaigos nesutiko nematyti tekstą aprobuoti ir leisti. Čikagoje buvo mokyti. E. Bielskienė paprašyta mūsų mokyklinio darbo sąlygų supratimu parengti elementorių, paremtų metodu "E". E. Bielskienė elementorių parengė. Bendruomenininkai tada nugirdo, kad Italijoje jau spausdinamas I. Malėno elementorius ir nedrįso E. Bielskienės elementoriaus leisti.

Nors ir vienu metodu, bet I. Malėno ir E. Bielskienės elementoriai labai skirtingi. I. Malėnas bet kokia kaina siekia sakinių ir apsakymėlių sudarymo. Jis naudojami retesniais ir mūsų vaikams sveikimais žodžiais. G. E. Bielskienė išsiverčia ir be "ir" ir be kryžiuo. Ji toli atsilieka nuo I. Malėno sakinių daryme, bet jos kalba nepriekaištinga, žodynas vaikams reikalingesnis. Trūkstant elementoriaus, 1960-61 mokslo metais aš mokykloje naudojausi E. Bielskienės elementoriaus rotatoriumu multiplikuotu rankraščiu. Štai kai kurie I. Malėno ir E. Bielskienės elementorių palyginimai:

Malėnas:
MO LO VO SO SODO (piešinys — obuoliai) NOKO. AT-
EJO ALE + DEDE. MAMA
ADE, O ADA MATO: SODO
RASA. MAMA SAKO: TA RASA
TAVO, O ALE MANO... (34 psl.)

Bielskienė:
LO. LOVA. LOJA. VALO.
SALO. ALE SALO. ALE BASA.
PEDA. KOJA. LAPĖ EDE.
LAPĖ LAKĖ. LAPĖ LOJA.
VO. ALE RASO. NERA VOKO.
ZO. ZOLE. REZO. DAZO.
ZOLE ŽELE. VALE SEMĖ (piešinys — vandenį). RASA
GERĖ. KATĖ LAKE. BALA.
SALA. NERA NE MAZO VĖJO.

Malėnas:
GI. DI. MUŠASI. KATĖ EJO
TAKU + SUSITIKO SU KALAKUTU.
KATĖ NUSISUKO + NUEJO. O KALAKUTAS PASIVIJO + SAKO:
— KO TU NUSISUKI?
KATĖ SUSIGEDUSI TUPEJO +
BARAKATINAVO. TADA KALAKUTE
SURIKO. — KO SUSIVELUSI TAVO
NUGARA?
KATĖ + TADA TUPEJO +
BARAKATINAVO. TADA KALAKUTE
EMĖ BUBĖTI, SURIKO + REZE.
KATĖ PASOKO + LEKE NAMO, O KALAKUTE
BUBĖJO, REKAVO, ŠOKINEJO.

(Nukelta į 5-tą psl.)

ELEMENTORINĖ... (Atkelta iš 4-to psl.)

Bielskienė:
GI. GILI UPE. GILU. GILĖ.
GIRA. LIGI. GIMĖ. GIMINĖ.
DI. ŽADU. ŽADI. SEDI. RUDI.
SUDILO. ODINĖ. RUDA KOJINĖ.

Kaip matome, Bielskienės tekstai paprastesni, parinkti iš vaikams įsimintinų žodžių. Jos žodynas reikalingesnis už "bubėjo" ar "barakatinavo". E. Bielskienės žodžiai reikalingi iliustracijų, tinkami klasišės pasikalbėjimams. Primityvų, rotatoriumu multiplikuotą leidinį vaikai mieliau priėmė ir noriau mokėsi, negu šiemet iš elementoriaus "E".

III
Elementorius "E" prikimštas medžiagos. Lapuose trūksta erdves.

Jau pati pirmoji "E" nepriimtina, nes ji ne su tašku, o su brūkšneliu.

Pabaigoje turime "pastabas tėvams ir mokytojams", 110 psl. Čia paaiški, kad autorius rašymą laiko nereikšmingu darbu, kuriuo "pasirūpins amerikine mokykla". Su amerikine mokykla konfliktų neturi būti, bet "taikos" nereikia pirkti rašymo kaina. Lietuviškas rašymas turi padėti skaitymui ir atvirksčiai. Abejingas autorius pasisakymas apie rašymą yra pati silpniausia elementoriaus dalis.

Mat, rašymas yra labai gera medžiaga savarankiskam mokinių darbu. Mokytojas duoda rašymo darbą ir gali nuo rašančio grupės kiek atitraukti. Mūsų sąlygose yra labai svarbu mokytojui turėti kuo daugiau galimybių nuo dirbančios grupės atitraukti, kad galėtų ką nors veikti su kita grupe ar atskiru mokiniu. Juk dažniausia tūrimė ne tik tą vieną skaitytį besimokantį skyrių. O ir tame skaitytį besimokančiame skyriuje mūsų sąlygose turime labai įvairių mokinių, kitus dar ir kalbėti reiks mokinti.

Amerikinė mokykla lietuvišku rašymu kažin ar gali ištiesai pasirūpinti, nes kai kurios lietuviškos raidės rašomos kitaip. Ar suvienodinimas yra leistinas? Kas tai turėtų spręsti? Kada spręst?

Prie amerikietišku metodų derinantis, turime pradėti skaitymo mokytį didžiosiomis spausdintomis raidėmis. Kitaip vargu būtų galima. Bet tai nėra vienintėlis galimas mokymo skaitytį būdas. Antai lenkų M. Falski "Elementarz" (išl. Varsūvoj) pirmuosius aštuonis puslapius duoda iliustracinės medžiagos pasikalbėjimams, o paskui jau pradeda rašytomis "a" ir "s", iš kurių tuojau sudaro žodelį "as" (šuns vardas) o toliau jau "Ala", "lala", "las" ir t. t.

SKAITYK PATS IR PARAGINK KITOS SKAITYTI NAUJIE NAS JŲS VISAD RASO TEISYBĖ 5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, AUGUST 11, 1962

ELEMENTORINĖ... (Atkelta iš 4-to psl.)

vis rašytomis raidėmis. Spausdintų raidžių čia matome tik nuo 98 psl. Elementoriaus "E" autorius mano, kad "imti daugiau kaip puslapį gali tik labai patyręs mokytojas". Taigi, jei skaitome, kad medžiagos vienetą yra puslapis, tai kas tada spausdintuve atliko laužymo darbą, kad pvz. 60 psl. baigiamas tokia eilute: — GULĖJO BEROJI + BĖ, o 61 psl. pradedamas taip: RUKĖ. ABI PAKILO...? Ką reiškia ta "beroji" ir "bėrukė", vaikai nežino. Gal ir nereikia žinoti?

Keista, kad I. Malėno elementoriuje labai mažai užsiimama ideologiniais klausimais: tautiniams reikalams turime du puslapius, religiniam reikalui šį tą vos galima pastebėti.

IV

Lietuviškoji mokykla nėra laiminga išitus dešimtmečius gyvendama net be elementoriaus; bet su "E" vargu pasidarys laimingesnė.

Be E. Bielskienės elementoriaus, prieš kelis metus teko matyti neblogą U. Jauniskienės elementoriaus rankraštį. Mūsų sąlygoms iš bėdos galima būtų pritaikinti kai kurie senieji, "Aušrelė" ar "Sakalėlis". Nutarybintas tikty ir dabar Lietuvoje vartojamas A. Čiplio — S. Pupeikio elementorius "Saulutė", o V. Jurgutienės ir L. Tomkytės elementorius "ABC" (Kaunas, 1957 m.) galėtų būti pavyzdžiu, kaip elementorius gali būti išleistas kukliai ir visgi gan patraukliai.

Baigiant reikia prisipažinti, kad šis straipsnis yra gan piktas. Bet tikrovė dar piktesnė. Artėja nauji mokslo metai. Į mokyklas eis mokytojai. Jiems neužteks publicistinio entuziazmo, neužteks kalbų apie lietuvybės išlaikymą, nei bereikalingo triukšmo dėl tėvynės vadavimo, nei daug kitokios nebrangios prabangos. Už vaiko sielą, kito ko neturint, kovosime nevykusiais, pasenusiais, neefektingais ginklais. O visokių švietimo tarybų ir žinybų praturtėjęs laikas jau tikrai nesugrįš.

TIKRA PRIEMONĖ

Anglų humoristas Wodehouse sakosi išradęs, kuriuo būdu bet kuriame restorane galima tučiuojau gauti užsakytus valgius.

— Aš padedu, — sako "išradėjas", — keletą monetų ant stalo ir pasakau kelneriui, kad čia arbatpinigiai, bet, kad aš juos vėl įsidedu į kišenių, jei valgis nebus serviruotas už penkių minučių. Nėra buvę, kad man būtų tekę įsidėti išimtus pinigus.

JEI TAI BŪTŲ REKLAMA...

Viena smalsi ponitė paklausė Ernestą Hemingway: — Ar tai tiesa, pone Hemingway, kad Pirmojo Pasaulinio Karo metu tamsta buvai sužeistas dviem šimtais trisdešimt skeveldrų? Gal tai buvo pasakyta tik reklamai?

— Ne, ponie, tai tikra tiesa! Reklamai aš būčiau nurodęs dešimt tūkstančių du šimtu trisdešimt skeveldrų!

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU
APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS
Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.
Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.
CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

NAUMĖ LIŪNAITE
MIELI LIETUVIAI!
Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, ilgai ir plačiai klajoję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme lietuviškąją Čikagą ir viešime "Naujienose".
Mes norime atvykti į jūsų namučius ir papasakoti jums savo šiuropiltingus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tals laikas esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dugne, malonią Ravinę, geruosius Ardenus, mūsų gimtinę — žvyrinę, tų laikų Lietuvą ir didingas "Trijų Rožių šventės" apeigas.
Mūsų kėlonė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Prisiųdami ar sumokėdami "Naujienoms", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, ILL., leisite mums atvykti ir viešėti pas jus.
Iki mielo pasimatymo,
NAUMĖ LIŪNAITE

People 7 to 70
JOIN WITH US IN THE "HAND-IN-HAND" LIFE PLAN
If you are between the ages of 40 and 70—join hand-in-hand with one additional person—(either relative or loved one) who is between the ages of 7 and 39! If you are between the age of 7 and 39—join with Mom or Dad... or a loved one who is between the ages of 40 and 70 next birthday...
\$500 LIFE INSURANCE
FOR ONLY \$1.00 PER MONTH CURRENT DUES
NO MEDICAL EXAMINATION REQUIRED.
Each person receives a \$500.00 life policy... each person pays only \$1.00 per month current dues... And please remember—there is no medical examination... protection is guaranteed renewable for life... policies pay face value for death from any cause... Benefits cannot be reduced—ever—even as you grow older.
TO FIND OUT FULL DETAILS and to receive your application... simply mail your name, address, and age today to...
The PEOPLE'S MUTUAL
Life Insurance Society
FOUNDED 1924, OVER \$2,000,000 IN CLAIMS PROMPTLY PAID TO BENEFICIARIES FROM COAST TO COAST.
Dept. LF • 94 EAST GREEN ST. • CHAMPAIGN, ILLINOIS
Two members of the Hand-in-Hand Life Plan... Mrs. Wima DeVore of Chicago, Ill. and her grand daughter, Carolee... a member since 1957.